

บทที่ ๒

ใบรับของคลังสินค้า และประทวนสินค้า

ถ้าผู้ฝากต้องการใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้า เป็นหน้าที่อีกประการหนึ่งของนายคลังสินค้า ที่จะต้องส่งมอบเอกสารซึ่งเอาออกจากทะเบียน ซึ่งมีต้นฉบับเฉพาะการอันมีใบรับของคลังสินค้าฉบับหนึ่ง และประทวนสินค้าฉบับหนึ่งให้แก่ผู้ฝาก ตามมาตรา ๓๓๕ บัญญัติไว้ว่า "ถ้าผู้ฝากต้องการใช้ นายคลังสินค้าต้องส่งมอบเอกสารซึ่งเอาออกจากทะเบียน มีต้นฉบับเฉพาะการอันมีใบรับของคลังสินค้าฉบับหนึ่งและประทวนสินค้าฉบับหนึ่งให้แก่ผู้ฝาก

เอกสารที่กล่าวมาทั้ง ๒ ฉบับนี้มีประโยชน์ในการพิสูจน์ของผู้ฝากในสินค้านั้น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปโอนหรือจำหน่ายสินค้าที่ฝากไว้ในคลังสินค้าได้ด้วย

เกี่ยวกับส่วนนี้ ขอแยกตามลำดับดังนี้

๑. การออกใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้าตามมาตรา ๓๓๕, ๓๓๖, ๓๓๖
๒. การโอนสินค้า ตามมาตรา ๓๓๖, ๓๓๘
๓. ลักษณะของใบรับของของคลังสินค้าและประทวนสินค้าตามมาตรา ๓๓๘, ๓๓๙
๔. การจำหน่าย ตามมาตรา ๓๓๗, ๓๔๐, ๓๔๑, ๓๔๒, ๓๔๕, ๓๔๖, ๓๔๗
๕. การรับสินค้า ตามมาตรา ๓๔๘, ๓๔๙
๖. การขายทอดตลาดตามมาตรา ๓๔๐, ๓๔๑, ๓๔๒, ๓๔๓, ๓๔๕
๗. การนำบทบัญญัติว่าด้วยตัวเงินมาใช้ ตามมาตรา ๓๔๕
๘. อายุความ

๑. การออกใบรับของของคลังสินค้าและประทวนสินค้า

๑.๑ ออกให้เมื่อผู้ฝากต้องการ

มาตรา ๓๓๕ "ถ้าผู้ฝากต้องการใช้ นายคลังสินค้าต้องส่งมอบเอกสารซึ่งเอาออกจากทะเบียนมีต้นฉบับเฉพาะการอันมีใบรับของคลังสินค้าฉบับหนึ่ง และประทวนสินค้าฉบับหนึ่งให้แก่ผู้ฝาก"

๑.๒ ออกให้ใหม่เป็นหลายส่วน

มาตรา ๓๘๓ "ผู้ทรงเอกสารอันมีทั้งใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้านั้นจะให้นายคลังสินค้าแยกสินค้าที่เก็บรักษาไว้ออกเป็นหลายส่วน และให้ส่งมอบเอกสารแก่ตนส่วนละใบก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ผู้ทรงเอกสารต้องคืนเอกสารเดิมแก่นายคลังสินค้า

อนึ่ง ค่าใช้จ่ายในการแยกสินค้าและการส่งมอบเอกสารใหม่นั้น ผู้ทรงเอกสารต้องรับใช้"

๑.๓ ออกให้ใหม่เพราะเอกสารเดิมสูญหาย

มาตรา ๓๘๖ "ถ้าเอกสารมีทั้งใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้าหรือแต่อย่างหนึ่งอย่างใดสูญหายไป เมื่อผู้ทรงเอกสารนั้น ๆ ให้ประกันตามสมควรแล้ว จะให้นายคลังสินค้าออกให้ใหม่ก็ได้

ในกรณีเช่นนี้นายคลังสินค้าต้องจดหมายลงไว้ในต้นหัวเป็นสำคัญ"

๒. การโอนสินค้า

๒.๑ สิทธิของผู้ฝากในการโอนสินค้า

มาตรา ๓๙๖ "อันใบรับของคลังสินค้านั้น ย่อมให้สิทธิแก่ผู้ฝากที่จะสลักหลังโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าไปเป็นของผู้อื่นได้"

๒.๒ วิธีการโอนสินค้า

มาตรา ๓๙๘ "กรรมสิทธิ์ในสินค้าที่เก็บรักษาไว้ นั้น ท่านว่าอาจโอนได้แต่ด้วยสลักหลังใบรับของคลังสินค้าเท่านั้น"

๓. ลักษณะของใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้า

๓.๑ ราชการโดยทั่วไป

มาตรา ๓๙๘ "ใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้าต้องมีเลขลำดับตรงกันกับเลขในต้นหัวและลงลายมือชื่อของนายคลังสินค้า"

อนึ่ง ใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้านั้นท่านให้มีรายละเอียดดังกล่าวดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) ชื่อยี่ห้อ และสำนักของผู้ฝาก
- (๒) ที่ตั้งคลังสินค้า

- (๓) ค่าบำเหน็จสำหรับเก็บรักษา
 - (๔) สภาพของสินค้าที่เก็บรักษาและน้ำหนักหรือขนาดแห่งสินค้านั้นกับทั้งสภาพจำนวนและเครื่องหมายหีบห่อ
 - (๕) สถานที่และวันออกใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้านั้น
 - (๖) ถ้าได้กำหนดกันไว้ว่า ให้เก็บสินค้าไว้ชั่วเวลาเท่าใด ให้แจ้งกำหนดนั้นด้วย
 - (๗) ถ้าของที่เก็บรักษามีประกันภัย ให้แสดงจำนวนเงินที่ประกันภัยกำหนดเวลาที่ประกันภัย และชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับประกันภัยด้วย
- อนึ่ง นายคลังสินค้าต้องจดรายละเอียดทั้งนี้ลงไว้ในต้นขั้วด้วย

๓.๒ ใบรับของคลังสินค้าหรือใบประทวนสินค้าห้ามออกหรือสลักหลังให้แก่ผู้ถือ
มาตรา ๓๓๙ "อันใบรับของคลังสินค้าก็ดี ประทวนสินค้าก็ดี ห้ามว่าหาอาจ
ออกให้หรือสลักหลังให้แก่ผู้ถือได้ไม่"

๔. การจำหน่ายสินค้า

๔.๑ ประทวนสินค้าเป็นเครื่องมือในการจำหน่าย

มาตรา ๓๓๗ "อันประทวนสินค้านั้น ย่อมให้สิทธิแก่ผู้ฝากที่จะสลักหลังจำหน่ายสินค้าซึ่งจดแจ้งไว้ในประทวนได้ โดยไม่ต้องส่งมอบสินค้านั้นแก่ผู้รับสลักหลัง แต่เมื่อผู้ฝากประสงค์จะนำสินค้า ต้องแยกประทวนออกเสียจากใบรับของคลังสินค้าและส่งมอบประทวนนั้นให้แก่ผู้รับสลักหลัง"

๔.๒ คู่สัญญาต้องจดแจ้งการจำหน่ายลงในใบรับของคลังสินค้า

มาตรา ๓๔๐ "เมื่อใดผู้ฝากสลักหลังประทวนสินค้าให้แก่ผู้รับจำหน่าย คู่สัญญาต้องจดแจ้งการที่สลักหลังนั้นลงไว้ในใบรับของคลังสินค้าด้วย ถ้ามิได้จดแจ้งไว้ดังนั้นก็ห้ามว่าการจำหน่ายนั้นหาอาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ข้อสินค้าเสียไปนั้นได้ไม่"

๔.๓ คู่สัญญาต้องจดแจ้งลงในประทวนสินค้าว่าได้จดแจ้งการจำหน่ายไว้ในใบรับของคลังสินค้าแล้ว

มาตรา ๓๔๑ "เมื่อประทวนสินค้าได้สลักหลังและส่งมอบแก่ผู้รับจำหน่ายแล้ว ให้ผู้ฝากกับผู้รับจำหน่ายตกลงไว้ในประทวนสินค้าเป็นสำคัญว่า ได้จดข้อความตามที่บัญญัติในมาตรา ก่อนไว้ในใบของคลังสินค้าแล้ว"

๔.๔ ผู้รับจำนำต้องแจ้งแก่นายคลังสินค้า

มาตรา ๓๘๒ "เมื่อใดผู้ฝากจำนำสินค้าและส่งมอบประทวนสินค้าแก่ผู้รับสลักหลังแล้ว ผู้รับสลักหลัง เช่นนั้นต้องมีจดหมายบอกกล่าวแก่นายคลังสินค้าให้ทราบจำนวนหนึ่งซึ่งจำนำสินค้านั้นเป็นประกันทั้งจำนวนดอกเบี้ย และวันอันหนึ่งนั้นจะถึงกำหนดชำระ เมื่อนายคลังสินค้าได้รับค่าบอกกล่าว เช่นนั้นแล้ว ต้องจดรายการทั้งนั้นลงในต้นข้าว

ถ้าและมิได้จดในต้นข้าว เช่นนั้น ท่านว่าการจำนำนั้นหาอาจจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เจ้าหนี้ทั้งหลายของผู้ฝากได้ไม่"

๔.๕ จำนำสินค้าโดยสลักหลังใบรับของคลังสินค้าก็ได้

มาตรา ๓๘๕ "สินค้าซึ่งเก็บรักษาไว้วันนี้อาจจำนำได้แต่ด้วยสลักหลัง ประทวนสินค้าเมื่อประทวนสินค้าได้สลักหลังแล้ว สินค้านั้นจะจำนำแก่ผู้อื่นอีกชั้นหนึ่งด้วยสลักหลังใบรับของคลังสินค้าอย่างเดียวกับสลักหลังประทวนสินค้านั้นก็ได้"

การจำนำสินค้าที่เก็บไว้ในคลังสินค้า จะกระทำได้ก็แต่

(๑) สลักหลังประทวนสินค้า และ

(๒) สลักหลังใบรับของคลังสินค้า เมื่อได้สลักหลังจำนำในประทวนสินค้าไปแล้ว จะจำนำโดยวิธีอื่นนอกจากที่กล่าวแล้วนี้ไม่ได้

๔.๖ การโอนประทวนสินค้าเมื่อไม่มีการจำนำ

มาตรา ๓๘๖ "ตราใบสินค้าที่เก็บรักษาไว้ไม่ได้จำนำ ท่านว่าจะโอนใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้าไปต่างหากจากกันไม่ได้อยู่ตราบนั้น"

๔.๗ การสลักหลังในประทวนสินค้าครั้งแรก

มาตรา ๓๘๗ "ในการสลักหลังในประทวนสินค้าครั้งแรวนั้นต้องแจ้งจำนวนพื้นที่จำนำสินค้าเป็นประกัน ทั้งจำนวนดอกเบี้ยที่จะต้องชำระ และวันที่พื้นที่จะถึงกำหนดชำระด้วย"

๕. การรับสินค้า

๕.๑ เมื่อไม่มีการจำนำ

มาตรา ๓๘๘ "อันสินค้าที่เก็บรักษาไว้ในคลังนั้น จะริบเอาไปได้แต่เมื่อเวนคืนใบรับของคลังสินค้า"

๕.๒ เมื่อมีการจำหน่าย

มาตรา ๓๘๔ "ถ้าได้แยกประทวนสินค้าออกสลับหลังจำหน่ายแล้ว จะรับเอาสินค้าได้แต่เมื่อ เว้นคืนทั้งใบรับของคลังสินค้าและประทวนสินค้า

แต่ว่าผู้ทรงใบรับของคลังสินค้าอาจให้คืนสินค้าแก่ตนได้ในเวลาใด ๆ เมื่อวางเงินแก่นายคลังสินค้าเต็มจำนวนที่ซึ่งลงไว้ในประทวนสินค้า กับทั้งดอกเบี้ยจนถึงวันกำหนดชำระหนี้ด้วย

อนึ่ง จำนวนเงินที่วางเช่นนั้น นายคลังสินค้าต้องชำระแก่ผู้ทรงประทวนสินค้าในเมื่อเขา เว้นคืนประทวนนั้น"

๖. การขายทอดตลาด

๖.๑ การยื่นคำคัดค้าน

มาตรา ๓๘๐ "ถ้าหนี้ซึ่งสินค้าจำหน่ายเป็นประกันมิได้ชำระเมื่อวันถึงกำหนดไซ้ผู้ทรงประทวนสินค้าเมื่อได้ยื่นคำคัดค้านตามระเบียบแล้ว ชอบที่จะให้นายคลังสินค้าขายทอดตลาดสินค้านั้นได้แต่ก่อนห้ามมิให้ขายทอดตลาดก่อนแปดวัน นับแต่วันคัดค้าน"

โดยปกติถ้าผู้ฝากนำเงินมาชำระหนี้จำหน่าย ก็จะไม่มีการบังคับจำหน่าย แต่ถ้าผู้ฝากไม่ชำระหนี้จำหน่ายเมื่อถึงกำหนดเวลาชำระ ก็จำเป็นที่ผู้รับจำหน่าย (หรือผู้ทรงประทวนสินค้าในกรณีที่ผู้รับจำหน่ายโอนสิทธิชำระหนี้ โดยสลับหลังให้ผู้อื่นไป) จะต้องบังคับชำระหนี้ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดวิธีการไว้อย่างหนึ่งว่า ผู้ทรงประทวนสินค้าเมื่อได้ยื่นคำคัดค้านตามระเบียบแล้วก็ชอบที่จะให้นายคลังสินค้าขายทอดตลาดสินค้านั้นที่เป็นประกันนั้นได้

วิธีการยื่นคำคัดค้านเป็นอย่างนั้น ปรากฏอยู่ใน มาตรา ๓๖๑ และ ๓๖๒ ซึ่งมาตรา ๓๕๕ ให้นำมาใช้บังคับได้ กล่าวคือ ผู้ทรงประทวนสินค้าต้องไปร้องขอให้นายอำเภอหรือผู้แทนนายอำเภอ หรือทนายความผู้ได้รับอนุญาตเพื่อการนี้ทำให้โดยนายอำเภอหรือผู้แทนนายอำเภอจะต้องนำประทวนสินค้านี้ไปทวงถามผู้จำหน่ายก่อน

เมื่อผู้จำหน่ายยังไม่ชำระก็จะทำคำคัดค้านขึ้น มีข้อความดังปรากฏใน มาตรา ๓๖๒ แล้วมอบให้ผู้ทรงประทวนสินค้าไป เสร็จแล้วก็บอกกล่าวคำคัดค้านนั้นไปยังผู้จำหน่ายก็เป็นอันเสร็จพิธียื่นคำคัดค้าน ผู้ทรงประทวนสินค้าก็ขอให้นายคลังสินค้าขายทอดตลาดสินค้านั้นได้ แต่นายคลังสินค้าจะลงมือขายทอดตลาดก่อนแปดวันนับแต่วันคัดค้านมิได้ และก็ควรจะขายภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันคัดค้านด้วย มิฉะนั้น ผู้ทรงประทวน

ไม่อาจไล่เบี้ยเอาจำนวนเงินที่ต่างชำระแก่ผู้สลักหลังคนก่อน ๆ ทั้งหมด หรือแต่คนใดคนหนึ่งได้ (มาตรา ๗๙๘)

๖.๒ การแจ้งผู้ฝาก

มาตรา ๗๙๑ "ผู้ทรงประทวนสินค้าต้องมีจดหมายบอกกล่าวให้ผู้ฝากทราบเวลาและสถานที่จะขายทอดตลาด"

นอกจากหลักเกณฑ์ที่ต้องกระทำดังบัญญัติไว้ใน มาตรา ๗๙๐ ดังกล่าวแล้ว ในการจะขายทอดตลาดสินค้านี้ผู้ทรงประทวนสินค้านี้ยังมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งให้ผู้ฝากทราบเวลาและสถานที่จะขายทอดตลาดด้วย โดยต้องแจ้งด้วยวิธีจดหมายบอกกล่าวไป

๖.๓ การชำระเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดสินค้า

(๑) กรณีมีเงินพอ

มาตรา ๗๙๒ "นายคลังสินค้าต้องหักเงินที่ต่างชำระแก่ตนเนื่องด้วยการเก็บรักษาสินค้านั้นจากจำนวนเงินสุทธิที่ขายทอดตลาดได้ และเมื่อผู้ทรงประทวนสินค้านำมาประทวนเวนคืน ต้องเอาเงินที่เหลือนั้นให้ตามจำนวนที่ค้างชำระแก่เขา

ถ้ามีเงินเหลือเท่าใดต้องให้แก่ผู้รับจำนำคนหลังเมื่อเขาเวนคืนใบรับของคลังสินค้า หรือถ้าไม่มีผู้รับจำนำคนหลังหรือผู้รับจำนำคนหลังได้รับชำระหนี้แล้วก็ให้ชำระเงินที่เหลืออยู่นี้แก่ผู้ทรงใบรับของคลังสินค้า"

(๒) กรณีเงินไม่พอ

มาตรา ๗๙๓ "ถ้าจำนวนเงินสุทธิที่ขายทอดตลาดได้ไม่พอชำระหนี้แก่ผู้ทรงประทวนสินค้าไซ้ นายคลังสินค้าต้องคืนประทวนสินค้านแก่เขา ก็จดบอกจำนวนเงินที่ได้ชำระลงไว้ในประทวนสินค้านั้น แล้วจดลงไว้ในสมุดบัญชีของตนด้วย"

การที่กฎหมายกำหนดให้นายคลังสินค้าต้องคืนประทวนสินค้าแก่ผู้ทรงไป โดยจำนวนเงินที่ได้ชำระลงไว้ในประทวน พร้อมทั้งจดลงไว้ในสมุดบัญชีของนายคลังสินค้าด้วย ก็เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าผู้ฝากยังมีหนี้ที่จะต้องชำระอยู่อีก ตลอดทั้งผู้สลักหลังประทวนสินค้านคนก่อน ๆ ก็อาจถูกไล่เบี้ยเอาได้

๖.๔ การไล่เบี้ย

มาตรา ๗๙๔ "ผู้ทรงประทวนสินค้านี้มีสิทธิจะไล่เบี้ยเอาจำนวนเงินที่ยังค้างชำระนั้นแก่ผู้สลักหลังคนก่อน ๆ ทั้งหมด หรือแต่คนใดคนหนึ่งได้ แต่ต้องได้ขาย

ทอดตลาดภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันตัดค้ำ

อนึ่ง ท่านห้ามมิให้ฟ้องไล่เบี้ยเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่ได้ขายทอดตลาด"

๗. การนำบทบัญญัติว่าด้วยตัวเงินมาใช้

มาตรา ๓๔๕ บทบัญญัติทั้งหลายในประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยตัวเงินนั้น ท่านให้ใช้ได้ถึงประทวนสินค้า และใบรับของคลังสินค้าซึ่งได้สลักหลังอย่างประทวนสินค้านั้นด้วย เพียงที่ไม่ขัดกับบทบัญญัติทั้งหลายในลักษณะนี้"